

Того, хто ясною сіяв зорею,
 Поки для нас не згас там під землею, —
 Найперше бажаннє, найпильнїйше,
 Позбути память милу як хутнїйше.
 Геть, старцю, геть!... Один гукає, — жиймо!
 Се призначеннє наше! йїжмо, пиймо!
 Не одмовляймо світовїй потребі! —
 Другий — свїй погляд присипляє в небї;
 Гадає, марить в спогаданню тому, —
 І сохнуть сльози в промінню ясному...

Коли не зломить нас печаль рантово,
 Все для забуття буде нам готово!
 Природа нас колише, присипляє:
 На крилах мрії серце розгубляє,
 В блакїть летючи, спогади близькії,
 Могила дорога все далї мріє!...
 Той хто співа, мєди солодкі варить;
 Сховав умерлих хутко той хто марить.
 Не краща урна для ховання горя:
 Заповнить душу світлом неба, моря.
 Павук-забуттє ниточку чїпляє
 До серця, другу — де зоря сіяє!

З французького переклала

Олена Пчілна.



Ж м а р а .

Душний, сухий, без тямку горячий, скажене некучий день. Здаєть ся, ніби десь щось горить і наповняє землю невитримним палом; виразно чути навіть, як тягне горїлим; повітря вливаєть ся у груди немов розтоплене золото; немов горить в серединї, пекельна згага мучить чоловіка..... Ні вітру, ні гуку, ні руху..... Пожовклїй, вигорїлий степ, — неваче хто розпеченим залїзом його пройшов.

Ой, не страшнїй був сей степ, не страшне було се поле, як на весні в під снігу уявилося, як тихо свіжою та ярою рунню хвилюва-

лось, дрібними дощами умивалось і тішило людей, веселі та сміливі думки й надії в головах будило. Забули вже люде, яке воно було тоді, коли, бувало, хмари з золотими берегами, спершу ясні, де-далі темніші, немов наливаючись, летіли за вітром, немов кораблі по синьому морю, по веселому, весняному небу, і одразу спадали до долу блискучим дощем, жита і трави напуваючи... Настав час квітувати, наливатись колосу, жита викинули тоненькі стрілочки — і не стало тоді дощу, забракло роси, не було більш милосердя! Степ сумний, згорілий, страшний як жовті, сухі кості мерця; небо блакитне, чисте, звитяжене; шалена спека, гаряче, люте сонце палить, пече без кінця, без краю, і небо скупее ні краплі роси не дає. Жовкне колос, сохне лист і репається земля і все нижче хилить ся голова людська. ... Аж сліпить жорстоке сяйво сонця.... Тиша, — тиша смерті, а не спокою.... Ні гуку, ні руху. Вітрові немов звязано крила.... І довго триває, довго, довго усе одно й те саме.... Коли-ж випадком на вічно чистому небі з'явилась заблукана хмаринка і всі очі здіймались на неї, повіні прохання, жадоби, — вітер мов виривав ся з кайданів на волю, кидав ся, мчав, шматував, в одну мить розганяв, розносив єї, руйнував усі людські надії, а далі опадав немов підстрелена птиця.... І знову настає смертна тиша і знову ллеть ся з блакитної бездонної чистої гори безжалісне, пекуче сяйво сонця.... Все сохло, все гинуло! Сохли збіжа, сохли серця людей.... Руки жадали звичайної важкої роботи, хтіли жати, косити, вязати, бо час настав, хтіли багато, довго жати, більше, довше, яко мога більше, до повного знесилля; але не має праці, нічого збирать! До болю жадало серце тих весняних надій, сподівання врожаю. Дарма, не вродить! Не буде хліба й сей рік. Нема...

Не буде хліба знов? Як думати се людям, коли вони вже перебули один голодний рік. Що то за лихо, за горе було!.. „Горе!“ — то сама смерть була, погибель! Хіба не помірало мале й старе від немочі голодної, від слабостей усяких?

І от треба було знов звикати до думки про засуху, голод, смерть... Важко кризь пекуче сяйво бачити темряву без просвітку, в шалену спеку холодити, з вічного блакитного спокою пить муки роспачі й турботи... Так довго не могло тривати, але воно тривало і було так.

Після тяжкого, душного дня настала таки ніч; але ніч без вітру, без роси; однаково душно, однаково важко дихати, лише нема того колючого жорстокого сяйва, що від нього нема де подітись у день; нема й місяця, одні зорі горять нечисленні на чистому темному небі,

— тремтять сі великі сльози. Се ніч-мати плаче огненними сльозами над пещасною землею, над полем безкраім, спаленим, зжовклим. Геть-геть простягло ся поле, і кінця й краю сьому полю нема, усюди воно розкинулось і губить ся серед нього маленьке сельце. Лише хрест на дзвіниці ледве миготить у повітрі, — тільки й знаку. Ні вогню в хатах, ні гуку людського, ні бреху собак. Нічим не дав себе знати світові село. Чорним рештуванням ледви боввавають обідрані стріхи... Степ підходить вирост до хат, не спиняють його ані тини, ані садки, він хапає хати у своїй страшні обійми.

Спить село, спить мов умерло, спить поле, спить вітер, сплять важким передсмертним сном безкраї жита. Все заснуло. Здасть ся сама ніч спить, небо спить... Але ні, щось чудне дієть ся на небі; ніби хмара заблукалась на чисте небо... може се Азраїль крила свої в високости рослукає, чи то смерть шата свої розпростерла? Ні, се хмара; ось вона росте, темніє, яснії визначаєть ся, повзе, йде, тягнеть ся, біжить; се хмара нарешті, хмара, величезна хмара. Вона вкриває, ковтає зорю за зорею і захоплює пів неба... Все ближче й ближче насуваєть ся вона, ніби приглядаєть ся долу, на землю, — що там дієть ся? Чи єсть там хто небудь? Чи живий ще хто? Прокинув ся, зняв ся вітер, спершу тихий як слово коханця, де-далі сильніш та сильніш гомонить, шумить, гуде... Полетіла туча громовая, за вітром кучері розпускає; ось вона, майже все небо укрила, і хоч уже час світати, а не днів, нема бряску... Зараз буде дощ, ось-ось... Але деж люде? Невже не бачать, не знають, сплять?... Ось вони! ось — ті змучені, змарнілі постаті! Попростягавши рука, підвівши в гору очі до сеї таємничої хмари, перебігають вони з хати до хати, хапаючись, радісно, боязно шепочуть, ніби боять ся налякати хмару, переказуючи радісну надію... Хтось один прокинув ся, бо занадто турботний сон его був, занадто мучили важкі, смутку повні думи; хтось один споглянув на небо і забачив темну хмару, і ось він зняв, збудив усіх, хотів щоб з ним раділи всі, своїй й чужі, всі, всі, щоб радість його стала від того більша в двох, в троє, в сто раз...

І всі прокинулись, всі стрепенулись, всі зраділи, забуто горе вчорашнє, ніби ніколи не було часів жаху, розпачі; всі очі вковали ся в хмару, всі руки до неї простягли ся з благанням. На блідих, страшних обличчях, мукою поораних, воскресла надія, коваюча надія. Скільки часу ці очі дивились на небо, а звідти на них позирала смерть і кожний новий день приносив нові муки, нові страждання. Воскресла надія і бліді уста, зведені мукою, пробують усміхнутись... Всі бігли, як один чоловік, одним рухом, одним кроком; біжать геть в поле і там падають

ниць на перепалену землю, мов закам'янілі ждуть першого слова від неба...

А хмара тим часом повертає на бік, ухилиєть ся і поволі, важко, ніби спускаєть ся, осідає, наче рушає геть од сих воскреслих, для нової смерті оживлених людей... Крик, стогін, лемент, рев неначе звірячий розірвав од разу повітря і кинув ся у слід за хмарою. Безсилі людські постаті там долі знов і знов простягали свої зведені корчем руки за своєю надією і плакали: „Змилуй ся, пострівай, не тікай!!“ Люде в роспачі б'ють ся головами об суху землю, благаючи хмару зглянутись.. Але ні, вона піде геть, напевне піде, дощу не буде, ні.. ще раз одурить людей, люто поманить, всю душу вийме і піде! Завжди так робила вона, ся страшна, потужна, безжатисна хмара...

Сухий, гострий, мов одірваний грім, і дощ мов звір з клітки кинув ся на землю, мішаючись з людськими сльозами...

Михайло Обачний.

Із старих рукописів.

II. Апокріф про дитство Ісусово.

І отсе апокріфічне оповідане виймаю з висше описаної рукописної збірки, в котрій воно стоїть на четвертому місці (карта 17 recto — 21 r.) і займає 9 сторін письма, впрочім о стілько неповних, що на початку і на кінці тексту находять ся досить великі рисунки: на початку мати божа з дитиною, а на кінці щось ніби храм з 15 вежами і з підписом в низу: **Рече беззѣмнѣ во срѣдци своемѣхъ нѣкътъ вѣхъ. се єсть домъ римланскій то єсть косколѣ.** budował go dariusz krol persydskiy u polskiy obładatel ruskiy administrator welkyy hazenec polskyy ruskiy u wsey welkey polszechy pruskiy mazoweckiy moskewskiy nimeckiy Samyy korona car. Anno domini 1732 roku panskiego 1732. marca 11. Хоча підпис доволі безглуздий, та все таки цінна в ньому дата, котра певно відносить ся до часу написання сеї рукописі. Впрочім текст єї, як побачуть читачі, не зовсім добрий, а особливе духове збоченє переписача обявляє ся також тим, що він де треба і де не треба накопичує epitheta ornantia: цар, бог, господь, вседержитель і т. і.